

Анна Подп'ятнікова

провідний фахівець кафедри кримінально-правових дисциплін
Університету митної справи та фінансів, к.держ.упр.

Константин Машенков

докторант кафедри державного управління та місцевого самоврядування
ДРІДУ НАДУ при Президентові України, к.е.н.

ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА ЩОДО ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ ТРАНЗИТИВНОГО ПРОСТОРУ УКРАЇНИ: РЕТРОСПЕКТИВНИЙ АНАЛІЗ

У статті проаналізоване державне управління розвитку транзитивного простору та визначено етапи розвитку. Обґрунтовано, що розвиток транзитивного простору України пройшов початковий етап, етап удосконалення, трансформаційний етап та знаходиться у стані системного розвитку. Показано, що на початковому етапі (1991-1996 роки) розвитку транзитивного простору відбувалося формування нормативно-правові бази. Охарактеризовано особливості етапу вдосконалення (1997-2004), що пов'язано з появою програмних документів розвитку країни. Визначено, що під час трансформаційного періоду (2005-лютий 2014) відбувався процес вибору пріоритетного напрямку розвитку нашої держави. Показано, як у період системного розвитку здійснюється реформування всіх сфер діяльності держави.

Ключові слова: транзитивний простір, державне управління, початковий етап, трансформаційний етап, етап удосконалення, системний етап.

Anna Podpyatnikova

leading specialist of the Department of criminal legal disciplines
University of Customs and Finance, PhD in Public Administration

Konstantin Mashnenkov

doctoral candidate of the Department of state public administration
and local self-government, PhD in Economy Sciences.

STATE POLICY FOR FORMATION AND DEVELOPMENT OF UKRAINE'S TRANSITIVE SPACE: RETROSPECTIVE ANALYSIS

Problem definition and its relationship with important scientific and practical tasks. Socio-economic and political transformation taking place in the country, causing the need of policy Ukraine, identifying key issues and justification of measures to avoid them. Solving these tasks requires the development of appropriate scientific support for Ukraine rozvytku transitive space. However, the challenges of the XXI century, and internal transformation processes, impose new challenges for our country that take place in Ukraine, determine the complexity of the situation and the need to actualize its decision.

Analysis of recent research and publications in which a of solution to this problem and relied upon by the author. State policy in various areas studied N. Bondarchuk [1] (the innovation potential of regions), N. Kryzyna [2] (health), I. Hozhylo [6] (HIV), A. Melnichenko [4] (quality of life), V. Tertychka [5] (public policy), I. Lopushynskyy [3] (language policy). Usually all the research devoted to the study of certain areas without focusing on the analysis of the whole transformation processes.

However, despite the large number of scientific papers devoted to the study of space, questions remain unexplored nature of the transition area in the theory of government.

Bold unsolved aspects of the problem, which the article is devoted.

The scientists studied the development of the information sphere, the social sphere, but these intelligence did not consider systemic changes taking place in the country and abroad.

Formulation purposes of article (problem). The article is to determine the characteristics of the state policy of transitive space and stages of development.

The main material studies with full justification of scientific results.

Transitive space Ukraine began to emerge from the formation of our country, following the adoption of the Act of Independence of Ukraine. A prerequisite for these events was the adoption of the Declaration of State Sovereignty of July 16, 1990.

Since then, the process of improving governance. In particular, it was proved by President of Ukraine «On measures implementing the Concept of administrative reform in Ukraine.» At this time, there was improvement of existing zakonodavstvoata and was making changes to existing regulatory acts. In particular, developed and implemented «comprehensive program providing housing to military servicemen and command staff, customs officials and their families Improving transitive space Ukraine determines the need for planning and development priorities, the result of these needs was the development of the Law «On state forecasting and elaboration of programs of economic and social development of Ukraine».

An important key point was the adoption of the Strategy of Economic and Social Development of Ukraine «Towards European Integration» for 2004-2015.

Summarizing the above, at this stage, adopted the Civil and Criminal Codes of Ukraine, the process of making state

development programs in Ukraine each year and for the first time developed a program of development of our country for 2004-2015. Therefore, this stage of development of Ukrainian statehood advisable to call the stage of improvement.

Ключевые слова: транзитивное пространство, государственное управление, начальный этап, трансформационный этап, этап совершенствования, системный этап.

Анна Подпятникова

ведущий специалист кафедры криминально-правовых дисциплин,
кандидат наук с государственного управления

Константин Машинков

докторант кафедры государственного управления и местного самоуправления
ДРИГУ НАГУ при Президенте Украины, к.э.н.

ГОСУДАРСТВЕННАЯ ПОЛИТИКА ПО ФОРМИРОВАНИЮ И РАЗВИТИЮ ТРАНЗИТИВНЫХ ПРОСТРАНСТВА УКРАИНЫ: РЕТРОСПЕКТИВНЫЙ АНАЛИЗ

В статье проанализировано государственное управление развития транзитивного пространства и определены этапы развития. Обосновано, что развитие транзитивного пространства Украины прошло начальный этап, этап совершенствования, трансформационный этап и находится в состоянии системного развития. Показано, что на начальном этапе (1991–1996 годы) развития транзитивного пространства происходило формирование нормативно-правовой базы. Охарактеризованы особенности этапа совершенствования (1997–2004), что связано с появлением программных документов развития страны. Определено, что в трансформационный период (2005 Февраль 2014) происходил процесс выбора приоритетного направления развития нашего государства. Показано, как в период системного развития осуществляется реформирование всех сфер деятельности государства.

Ключевые слова: транзитивный пространство, государственное управление, начальный этап, трансформационный этап, этап совершенствования, системный этап.

Постановка проблеми

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми

Соціально-економічні та політичні трансформації, що відбуваються в країні, зумовлюють потребу аналізу державної політики України, визначення ключових її проблем та обґрунтування заходів для їх уникнення. Вирішення вищезазначених завдань потребує розроблення відповідного наукового забезпечення для розитку транзитивного простору України. Водночас виклики ХХІ ст. та внутрішні трансформаційні процеси висувають нові завдання перед нашою державою обумовлюють складність ситуації та актуалізують необхідність її вирішення.

Державну політику у різних сферах досліджували Н. Бондарчук [1] (інноваційний потенціал регіонів), Н. Кризина [2] (охорона здоров'я), І. Хожило [6] (ВІЛ-інфекція), О. Мельниченко [4] (якість життя населення), В. Тертичка [5] (державна політика), І. Лопушинський [3] (мовна політика). Зазвичай всі наукові дослідження присвячені вивченню окремих сфер діяльності, їхні автори не роблять акцент на аналізі в цілому трансформаційних процесів.

Проте, незважаючи на велику кількість наукових праць, присвячених дослідженню простору, недослідженими залишаються питання сутності транзитивного простору у теорії державного управління.

Науковці досліджували питання розвитку інформаційної сфери, соціальної сфери, економічної сфери, проте ці розвідки не враховували системні перетворення, що відбуваються в країні та за її межами, що зумовило потребу у проведенні комплексного дослідження та розробленні відповідного наукового забезпечення.

Метою статті є визначення особливостей державної політики розвитку транзитивного простору та етапів розвитку.

Транзитивний простір України почав формуватися з моменту утворення нашої держави, після прийняття Акту проголошення незалежності України. Передумовою для цих подій стало прийняття Декларації про державний суверенітет 16 липня 1990 року. Цей етап державотворення супроводжувався прийняттям базових фундаментальних нормативних документів. Зокрема, Законів України: «Про зовнішньоекономічну діяльність», в якому визначаються основні засади торгівельної діяльності; «Про громадянство України», в якому встановлюються підстави набуття та припинення громадянства України; «Про військовий обов'язок і військову службу».. Завершальним етапом цього періоду є прийняття Конституції України 28 червня 1996 року. Цей період є початковим, оскільки з 1991 по 1996 роки створювалася нормативно-правова база.

Він характеризує формування української державності та відповідної нормативно-правової бази в економічній, соціальній сферах, що супроводжується процесами демократизації. На відміну від радянської системи, для цього періоду характерне посилення участі народу під час вибору векторів розвитку держави. Як наслідок, у нашій державі було затверджено національний прапор, гімн, символіку.

З цього моменту розпочався процес удосконалення системи державного управління. Зокрема, було затверджено Указ Президента України «Про заходи запровадження Концепції адміністративної реформи в Україні». У цей час відбувалося удосконалення діючого законодавства та відбувалося внесення змін до діючих нормативно-правових актів. Зокрема, була розроблена та впроваджена «Комплексна програма забезпечення житлом військовослужбовців, осіб рядового і начальницького складу, посадових осіб митної служби та членів їх сімей». Окрім матеріального та со-

Вигляд основного матеріалу

Мета

ціального забезпечення, у нашій державі приділялася увага науковій сфері, як наслідок, була впроваджена Концепція науково-технологічного та інноваційного розвитку України.

Удосконалення транзитивного простору України зумовлює потребу планування та визначення пріоритетних напрямів розвитку, результатом цих потреб стало розроблення Закону «Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України». У цей етап було розроблено прогноз економічного і соціального розвитку України на 2001 рік, основних прогнозних макропоказників економічного і соціального розвитку України на 2001 рік та на період до 2004 року. Водночас важливим результатом етапу вдосконалення стало прийняття Кримінального та Цивільного кодексів України.

У цей період розпочинають приймати Державні програми економічного та соціального розвитку України. Зокрема, були прийняті Державна програма розвитку промисловості на 2003–2011, Державна програма розвитку транспортно-дорожнього крмплексу 2000–2004 роки, Державна програма розвитку туризму на 2002–2010 роки, Міжгалузева комплексна програма «Здоров'я нації» на 2002–2011 роки, Державна програма «Онкологія» на 2002–2006 роки.

Важливим ключовим моментом було прийняття Стратегії економічного та соціального розвитку України «Шляхом європейської інтеграції» на 2004–2015 роки.

Підсумовуючи все вищенаведене, у цьому етапі прийнято Цивільний та Кримінальний кодекси України, розпочався процес прийняття державних програм розвитку України на кожен рік та вперше розроблена програма розвитку нашої держави на 2004–2015 роки. Тому цей етап розвитку української державності доцільно назвати етапом удосконалення.

Наприкінці 2004 року почався новий період конституційних змін, що пов'язаний з посиленням ролі парламенту та зменшенням повноважень Президента України, тобто формування парламентсько-президентської держави. Так, до 2006 року Президент України формував Кабінет Міністрів – Уряд України. Відповідно до ст. 106 Конституції України Президент України призначав за згодою Верховної Ради України Прем'єр-міністра України та припиняв його повноваження, приймав рішення про його відставку; призначав за поданням Прем'єр-міністра України членів Кабінету Міністрів України, керівників інших центральних органів виконавчої влади, а також голів місцевих державних адміністрацій та припиняв їхні повноваження на цих посадах. Внаслідок цих змін головною фігурою в управлінні справами державами став Прем'єр-міністр.

Відповідно до Закону України «Про внесення змін до Конституції України» від 8 грудня 2004 р. Президент України за пропозицією коаліції депутатських фракцій у Верховній Раді України, сформованої відповідно до ст. 83 Конституції України, вносить подання про призначення Верховною Радою України Прем'єр-міністра України в строк не пізніше ніж на 15-й день після одержання такої пропозиції.

З 8 грудня 2004 року Верховна Рада України разом із внесенням змін до Закону про вибори, необхідних для мінімізації можливих фальсифікацій волевиявлення громадян при переголосованні другого туру прези-

дентських виборів, «пакетом» ухвалила Закон України «Про внесення змін до Конституції України» (законопроект № 4180; закон 2222-VI [1]) з 1 січня 2005 року цей закон частково вступив у дію, внаслідок чого ми отримали нову редакцію Конституції. У 2010 році наша держава повернулася до президентсько-парламентської держави, якою є і сьогодні.

Протягом 2005 по лютий 2014 рік відбувався не тільки пошук оптимальної моделі управління державою, але й вибору курсу розвитку, зокрема, європейським та пострадянським.

Отже, з 2005 по лютий 2014 року відбувається пошук оптимальної моделі державного управління та обираються вектори розвитку української держави. Наша держава обрала європейський вектор розвитку.

З березня 2014 і по сьогодні розпочинається процес докорінних перетворень, що продовжується й по сьогодні.

Починаючи з березня, здійснюється реформування всіх галузей діяльності держави, зокрема, податкова реформа, судова реформа, реформи правоохоронної системи та національної системи безпеки і оборони, фінансового сектору, управління державної власності тощо. Проте ці реформи орієнтовані на розвиток окремої галузі та не враховують необхідності застосування системного підходу.

Розвиток транзитивного простору мав початковий етап (1991–1996), етап удосконалення (1996–2004), трансформаційний етап (2005–лютий 2014), етап системного розвитку (березень 2014 і по сьогодні). Ретроспективний аналіз розвитку транзитивного простору України забезпечить можливість передбачення подій.

☞ Українське суспільство є транзитивним та функціонує у певному середовищі, створеному громадами, районами, регіонами. У статті обґрунтовано, що розвиток транзитивного простору мав початковий етап (1991–1996), етап удосконалення (1996–2004), трансформаційний етап (2005–лютий 2014), етап системного розвитку (березень 2014 і по сьогодні). Перспективою подальших наукових досліджень є вивчення особливостей державної політики розвитку транзитивного простору України.

Література.

1. Бондарчук Н. В. Державна політика розвитку інноваційного потенціалу регіонів України : автореф. дис. на здобут. наук. ступ. докт. наук з держ. упр. : 25.00.02 «Механізми державного управління» / Н. В. Бондарчук . – Миколаїв, 2011. – 36 с.
2. Кризина Н. П. Державна політика України в галузі охорони здоров'я: механізми формування та реалізації : автореф. дис. на здобут. наук. ступ. докт. наук з держ. упр. : 25.00.02 «Механізми державного управління» / Н. П. Кризина; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. – К., 2008. – 36 с.
3. Лопушинський І. П. Формування та реалізація державної мовної політики в галузі освіти України автореф. дис. доктора наук з державного управління : 25.00.02 / І. П. Лопушинський. – К., 2008. – 36 с.
4. Мельниченко О. А. Державна політика щодо підвищення рівня та якості життя населення: автореф. дис. на здобут. наук. ступ. докт. наук з держ. упр. : 25.00.02 «Механізми державного управління» / О. А. Мельниченко. – Запоріжжя, 2010. – 36 с.

5. Тертичка В. В. Державна політика: аналіз і впровадження в Україні : автореф. дис. на здобут. наук. ступ. докт. наук з держ. упр. : 25.00.01 «Теорія та історія державного управління» / В. В. Тертичка. – К., 2004. – 36 с.

6. Хожило І. І. Державна політика України у сфері профілактики ВІЛ-інфекції / СНІДу: механізми формування та реалізації : автореф. дис. на здобут. наук. ступ. докт. наук з держ. упр. : 25.00.02 «Механізми державного управління» / І. І. Хожило. – Донецьк, 2009. – 36 с.